

המבוא ל-Imitations

(1958)

ספר זה הוא ריבוני ונפרד ממקורותיו במידה חלקית, ויש לקראו לראשונה כרצף, קול אחד החוצה אישיות, ניגודים וחזרות לרוב. קיוויתי ליצור שלם, כרך אחד, אנתולוגיה קטנה של שירה אירופאית. האפל והפורע בולטים בו, אך יש בו גם שבילים צדדיים, ממתנים. שאפתי שהגימור והלהט יהיו שווי-ערך לאלה שבשירים המקוריים. משום כך נאלצתי לשכתב שוב ושוב.

בוריס פסטרנק אמר שהמתרגם המהימן מדייק במשמעות המילולית אך מחמיץ את הטון, וכשמדובר בשירה הטון הוא כמובן הכל. הקלתי ראש במשמעות המילולית, ועמלתי בפרך על מנת לדייק בטון. על פי רוב דייקתי בטון, ולא דווקא בטון, מכיוון שהטון המקורי חומק תמיד מהעתקה לשפה אחרת ולהקשר תרבותי אחר. ניסיתי לכתוב אנגלית חיה ולעשות מה שהיו עושים המחברים עצמם אילו חיברו את שיריהם עכשיו ובאמריקה.

רוב תרגומי השירה נכשלים כישלון צורב, וההנאה המופקת מהם פחותה אפילו מזו שבקריאת תרגומים צנועים לפרוזה, כמו תרגומיו של ג'ורג' קיי המלווים את *The Penguin Book of Italian Verse* בעריכתו. מתרגמי שירה השומרים בקפדנות על המשקל קיימים עדיין. התמודדותם עם קשייהם היא נועזת וכנה, אך אין הם משוררים אלא מפחלצים, ותרגומיהם אינם אלא פוחלצי-ציפורים. אסטרטגיה טובה מזו היא לכאורה תרגום במשקל חופשי או משתנה, שיטה אופנתית בימינו. ואולם שיטה זו מייצרת על פי רוב סרח-שפה, בלתי-נאמן וחסר-יחוד, פעם נמוך ופעם נישא על קביים, כדברי דריידן. נראה שאף פרופסור או משורר חובב, או אפילו משורר טוב הכותב בחופזה, אינם יכולים להפוך את עצמם לאשפי-משקל בדרך פלא. לפי דעתי, תרגום פיוטי – או חיקוי [imitation], כפי שאני מכנה אותו – חייב להיעשות במומחיות ובהשראה, ותובע לפחות אותה מידה של טכניקה, מזל ומיומנות שתובע שיר מקורי.

רבות הן החירויות שנטלתי לעצמי. תרגומי לשני שיריה הראשונים של סאפפו הם למעשה שירים חדשים המבוססים על אלה שלה. ויון עורטל במקצת; הדיאלקט של הֶבֶל השתנה; גוטיה של ויקטור הוגו קוצץ כדי מחציתו. מלארמה דולל – לא משום שסגנונו הסמיך אינו מוצא חן בעיני, אלא משום שלא יכולתי להעניק לו כוח רב באנגלית. בדרך דומה נהגתי באונגְרֵטִי ובכמה משיריו הסתומים יותר של רמבו. כשליש מהספינה השיכורה הושמט. שני בתים נוספו לסרקופג הרומאי של רילקה, ובית אחד לזנים שלו. יונים, וכן הלנה של ואלרי, הם אידיומאטיים יותר ורשמיים פחות באנגלית שלי. כמה שורות מן הצוואה הקטנה של ויון נהפכו למבוא של הצוואה הגדולה. וכן הלאה! עיבדתי שורות, הזזתי שורות ובתים שלמים, שיניתי דימויים, משקלים וכוונות.

פסטרנק הציב בפני בעיות מיוחדות. מתוך קריאת הפרוזה שלו ותרגומים רבים משירתו חשתי שהוא משורר גדול. אלא שאיני מבין רוסית. בפזיזותי ניסיתי לשפר תרגומים קיימים, ונעזרתי בתרגומי פרוזה מדויקים שקיבלתי מקוראים רוסים. זהו נוהג ותיק; חושבני שפסטרנק עצמו נהג כך כשתרגם משוררים גאורגיים. אני מקווה ששימרתי משהו מהטון רב-החשיבות שלו.

כתבתי את הספר מפקידה לפקידה, כשלא יכולתי לכתוב שום דבר משלי. התחלתי לפני כעשר שנים, בעת שקראתי תרגום צרפתי מקביל לאורפאוס של רילקה, והרגשתי שמלאכה הגונה הרבה יותר יכולה להיעשות באנגלית. מונְטְלֶה הילך עלי קסם זמן רב, אך לא העליתי על דעתי כיצד יש לטפל בו, עד שהבחנתי בכך שלהבדיל ממשוררים רבים וטובים – הוראטיוס ופטרארקא הם מקרים קיצוניים – הוא שומר על כוחו בתרגומי פרוזה פשוטים, ויכול אף להוסיף כוח בתרגום לחרוז חופשי. הבודלרים שלי תחילתם בתרגילים בכתיבת צמד-שורות ובתים מרובעים, שנועדו להרחיק אותי מן הבעיות הצפופות פחות שבתרגום פדדה של ראסין.

כל השירים שבחרתי חשובים. שום דבר דומה להם אינו קיים באנגלית, משום שגדולתו של משורר תלויה בהזדמנויות הייחודיות שפותחת לפניו שפתו. הייתי חופשי כמעט כמו המחברים עצמם כשתרתי אחרי דרכים לגרום להם לצלצל נכון באוזני.

(מאנגלית: רונן סוניס)